

Te Anga Whakatipu Rangatira

▲ Ngā Mātāpono o Te Aho Matua ▲

Ngā Mātāpono	Te Ira Tangata	Te Ao	Ngā Iwi	Te Reo	Āhuatanga Ako	Ngā Uaratanga
Whakamarama: Ko wai au, ko wai tātou. He mea nui kia manaaki tātou i a tātou anō, kia tū pakari, kia whakaaro pai anō hoki.	Ko wai au, ko wai tātou. He mea nui kia manaaki tātou i a tātou anō, kia tū pakari, kia whakaaro pai anō hoki.	Ko tō tātou hononga ki te taiao. Me tiaki te whenua, te wai, te rangi, me ngā mea ora katoa.	Ko wai tātou? Nō hea tātou? He mea nui te whānau, te hapū, te iwi, me te mahi ngātahi.	Ko te reo Māori te manawa o te kura. Me kōrero, me whakarongo, me poipoi i te reo i ngā wā katoa.	Me pēhea tātou e ako ai? Me ngana, me pātai, me ako mai i ngā hapa. Hoi, kua e noho roa ki taua hapa.	Ngā mea e tika ana. Ko te whakaute, ko te pono, ko te manaaki, me te tika.
Ngā Tauira o 'Te Whakatīnanatanga'						
I te akomanga: Ka ngana tonu au ki te mahi ahakoa he uaua, kāore au e mate wheke. Ka māia taku whakaputa i ōku whakaaro. I te wā e riri ana au, ka whai au i te tauira o Rongo kua Rūaumoko, oTū rānei. Ka mārāma au ki tāku i hē ai, ka	Ka manaaki au i ngā rauemi, kāore e moumou noa iho. Ka manaaki ahau i te hanga me te mā o tōku akomanga. Ka tiaki ahau i ngā pukapuka me ngā taputapu. Ka whakaweto ahau i ngā rama	Ka mahi tahi ahau ki te taha o ētahi atu ahakoa ko wai. Ka whakarongo ahau ki ngā whakaaro o ētahi atu. Ka tautoko ahau i te hoa e hanga uaua ana. Ka whai wāhi ahau ki te tatari kia kōrero ōku hoa	Ka kōrero Māori ahau ahakoa ki hea, ahakoa te wā. Ka whakamahi au i ngā kupu hou kua ākona e au. Ka mihi atu ahau ki te reo Māori o ētahi atu. Ka whakatika ahau i ōku hapa reo.	Ka tuku pātai ahau i te wā kāore ōku māramtanga. Ka tono āwhina ahau i te wā kāore ōku mōhiotanga. Ka whai i ngā tohutohu. Ka aro ahau ki te mahi kei mua i a au.	Ka pono ahau ki āku mahi. Ka whakaute ahau i ōku kaiako me ōku hoa ako. Ka tika taku whai i ngā ture. Ka manaaki i ētahi atu. Ka hāpai ahau i ngā tikanga a kui mā a koro mā.	

	tuku, ā, ka ngana ahau mā tētahi atu ara. Ka whakaute au i ōku kaiako me ōku hoa. Ka whakaaro nui au ki te noho hāneanea o ōku hoa.	inā kaore e whakamahia ana. Ka mārama ahau he mea nui te tiaki i te taiao. Kāore au e hāmama, e auau rānei, kia āio ai te noho a te toenga.	ako i mua i taku kōrero. Ka whakaute ahau i ngā rerekētanga o ētahi atu.	Ka pātau au ki tētahi ki te āwhina i a au ki te ū ki te tika o te reo Māori. Ka akiaki, kā āwhina hoki ahau i oku hoa ako ki te kōrero Māori.	Mā te hapa ahau e ako ai, heoi kāore au e noho roa ki te hapa ōrite.	
I te papa tākaro:	Ka kōrero pai ahau ki ētahi atu ahakoa kei te riri. Ka āwhina ahau i te tamaiti e tangi ana, e mamae, e noho mokemoke ana rānei. Ka whakahē ahau i ngā mahi whakaweti e kitea ana, e rangona ana. Ka ngākau hūmārie ahau i te wā ka toa i tētahi kēmu.	Ka kohi para ahau ahakoa nā wai. Kaore au e whati, e takahi rānei i ngā tipu a Tāne. Ka tiaki ahau i ngā taputapu tākaro me ngā wāhi tākaro. Ka whakaute au i ngā manu me ngā mea ora. Ka whakahoki tika au i ngā rauemi ki te wāhi tika.	Ka whakauru ahau i tōku katoa ki ngā tākaro. Ka whakatau raruraru au mā runga i te rangimārie. Ka mahi ngātahi au ki roto i te fīma. Ka kore au e whakakore rānei, e whakarere rānei i te tangata. Ka tautoko ahau i ōku hoa.	Ka kōrero Māori ahau ki ngā wāhi tākaro katoa. Ka akiaki au i ētahi atu ki te kōrero Māori. Ka whakamahi kīwaha hei mihi. Ka kōrero pai ahau, kāore au e kōrero whakahāwea. Ka rere noa te reo Māori i ngā wā katoa.	Ka ako au i ngā ture o te kēmu. Ka whai māramatanga au mā te pātai. Ka whakamātau ahau i ngā pūkenga hou kua ākona e au. Ka mahi ngātahi au ki ētahi atu. Ka tākaro tika ahau. Ka mau ahau i ngā kākahu tika.	Ka whai ahau i ngā ture kēmu. Ka tākaro tika. Ka whakakore au i te whakaweti, me ngā mea whakaiti i ōku hoa tākaro. Ka tuku e au toku ihi me tōku wehi ki roto i āku tākaro i runga i te whakaaro pai. Ka māia taku kawe i ngā kawenga haepapa o tōku fīma.

	Ka ngākau māia au i te wā ka hinga i tētahi kēmu. Ka whakamahi kupu whakaute i ngā wā katoa.					
I te hui-ā-kura:	Ka tū māia ahau ki te waiata, ki te kōrero ki mua i te katoa. Ka noho tika ahau, ka whakarongo, ahakoa kāore au i te atamira. Ka pakipaki, ka tautoko ahau i ētahi atu. Ka whai ahau i ngā tikanga o te hui.	Ka whakaute au ki te taiao hāneanea o te wāhi hui. Ka whai wāhi au ki ngā kaupapa tiaki i te taiao. Ka whakaute ahau i te whare hui. Ka whāia e au ngā tikanga tiaki taiao. Ka noho ahau hei tauira pai mō ētahi atu.	Ka noho tahi, ka whakaatu au i te kotahitanga. Ka whakaute au i te kaikōrero. Ka whai wāhi au ki ngā mahi ā-kura. Ka tautoko au i tōku rōpū. Ka whai ahau i ngā tikanga o te hui.	Ka ū au ki te reo Māori i ngā wā katoa ki ngā hui ā-Kura Ka akiaki au i ōku hoa ki te noho ki te reo Māori. Ka mau ōku taringa ki te rere o te reo o ngā kaikōrero. Ka mau toku ngākau ki ngā kaupapa e kōrerohia ana. Ka whakauru au ki ngā waiata me ngā karakia.	Ka whakarongo au. Ka ako i ngā au kōrero hei kōrero māku ki te pae. Ka noho arotahi. Ka ako ahau i ngā karakia me ngā waiata e hou ana ki a au. Ka whai wāhi au. Ka noho puku au kia hopu ai au i te māramatanga. Ka pātai au i te wā e tika ana mēnā he pātai āku.	Ka noho pai, ka noho tika au. Ka whakarongo pai au. Ka whakaute au i te katoa. Ka whai ahau i ngā tikanga. Ka whakaatu au i ngā uara o te kura. Ka māia au ki te ārahi i ngā waiata me ngā karakia. Ka māia ahau ki te tū ki te kōrero ki runga i te pae.

I te hapori:	Ka kōrero pai ahau ki ngā pakeke me ngā manuhiri. Ka whai ahau i ngā tohutohu a ngā kaiārahi. Ka noho rangatira ahau kii ngā wāhi tūmatanui. Ka whakaatu ahau i ngā uara o te kura. Ka āwhinan ahau i ētahi atu.	Ka kore ahau e waiho para ki te whenua. Ka whakaute ahau i ngā wāhi tapu. Ka whai i ngā tikanga o te whenua. Ka ako ahau mō te taiao o taua wāhi. Ka noho ahau hei kaitiaki mō te ao.	Ka manaaki ahau i te manuhiri. Ka whakaute ahau i te tangata whenua. Ka mahi tahi ahau ki te hapori. Ka whai whakaaro ahau ki ngā tīpuna o te whenua e takahia ana e au.	Ka kōrero Māori ahau ki waho i te kura. Ka mihi ahau ki te iwi kāinga. Ka kawē e au te reo Māori ki ngā wāhi tūmata whānui. Ka whakanuia e au te reo. Ka noho ahau hei tauira mō te oranga o te reo Māori.	Ka ako ahau mō ngā mea hou o te wāhi e hīkoi ana au. Ka whai koha au ki te mātauranga o ētahi atu nō wāhi kē. Ka rapu haere ahau i ngā wheako hou hei kura mōku. Ka whakaatu ahau manawanui ki te ako.	Ka noho ahau hei tauira pai. Ka whakaatu ahau i te manaakitanga. Ka mahi ahau i ngā mea tika. Ka whakaute ahau i te katoa.
I ngā wā katoa:	Ka whakapono ki au ki a au anō. Ka whiriwhiri au i ngā kupu pai hei kōrero. Ka whakahaere au i ōku kare ā-roto. Ka whakaute au i te tangata	Ka whakaaro au ki te pānga o āku mahi ki te taiao. Ka tiaki ahau i a Rangi, i a Papa, i a Tāne me Tangaroa. Kaore au e moumou rawa, e moumou taonga.	Ka whakaute au i te tangata. Ka mahi ngātahi au ahakoa ki a wai. Ka manaaki au i ētahi atu. Ka whakakotahi au i te rōpū.	Ka kōrero Māori i ahau ahakoa te wā. Ka kōrero ahau i te reo ahakoa ki hea. Ka whakarongo pai au kia hopu ai au i te reo.	Ka ngana tonu. Ka pātai. Ka ako mai i ngā hapa. Ka whakaute ahau i ngā tikanga Ka whai whakaaro au ki	Ka whakaute ahau i te tangata me te taiao. Ka pono ahau ki ngā tikanga tuku iho. Ka manaaki ahau i ngā mea hei manaaki māku. Ka mahi ahau i te mea e tika ana

	ahakoa ko wai.	Ka tiaki ahau i te	Ka whakanuia e	Ka āwhina au i	ngā mea e ako	ahakoa kāore he
	Ka tū rangatira ahau ahakoa kei hea au.	ao ahakoa kei hea au. Ka noho au hei kaitiaki mō te taiao.	au te whānau me te iwi.	ētahi atu ki te kōrero Māori.	ano ana au.	tangata e mātaki ana.